

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Vä kyrka

Linderson, Hans

2020

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2020). *Dendrokronologisk analys av Vä kyrka*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2020:21). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

13 mars 2020

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2020:21
Hans Linderson

DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV VÄ KYRKA

Uppdragsgivare: Knadriks Kulturbygg AB, gränsgatan 19, 291 59 Kristianstad, org nr 55 6827-4061. Kontaktperson Karl-Magnus Melin

Område: Skåne **Prov nr:** 10919-10920, 08295-08296 **Antal Prov:** 4

Dendrokronologiskt objekt: Sakramentskåp 08297-08298, Torn 08299, Kor 08300-316

Resultat:

Dendro nr:	Provnr: beskrivning	Trädslag	Antal år (1 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalvåret)	Kommentarer (vågat dateringsförslag inom parentes)
08297	Sakramentskåp underst	Ek	120;2	Sp 2,5, ej W	Ej datering		
08298	Ditoöver297	Ek	96+60;2	Sp 3, ej W	1105	1112-1126	
08299	Torn överlig syd fönster	Ek	152;2	Sp 1?, ej W	1100	E 1110	(1111-1140)
08300	Stötta 1N	Ek	59	Nära Sp, ej W	(1263)	(e 1272)	(1272-1330)
08301	Tass 3N	Ek	203+ew	Sp 13, W	1584	Juni 1585	
08302	Sparre 3N	Ek	64+ew	Sp 13, W?	Ej datering		
08303	Tass 3N	Ek	89	Sp 5, ej W	1316	1321-1330	(1322-1327)
08304	In rem N	Ek	70;2	Ej Sp	1288	E 1297	(1325-1331) jmf 08312
08305	Yt rem N	Ek	65	Ej Sp	1290	E 1299	(1325-1331) jmf 08312
08306	Tass 5N	Ek	198;2	Sp 17, W	1584	V1584/85- V1585/86	(juni 1585)
08307	Sparre 5N	Ek	96	Sp 13, W	Ej datering		
08308	Tass 7N	Ek	199	Sp 12 nära W	Ej säker	(1453)	(1453-1465)
08309	In rem S	Ek	72	Ej Sp	1314	E 1323	(1324-1339)
08310	Han nedre 3	Ek	59	Sp 9, W/nära W	1325	1325-1329	(V 1325/1326)
08311	Han nedre4	Ek	51-LLW	Sp 12, W	1328	Juni 1328	
08312	Han nedre5	Ek	72+ew	Sp 9½, W?/nära	1324	1325-1331	(juni 1325)
08313	Han nedre6	Ek	50	Sp 2, ej Sp	1314	1322-1330	(1322-1327)
08314	Styrbräda på övre han	Ek	74+ew	Sp 14½, W	1328	Juni 1329	
08315	Han övre 3	Ek	136	Sp-gräns 12-16W	1314	1326-1330	Splinräkn till W i fält
08316	Han nedre2	Ek	47-LLW	Sp 10, W	1323	Juni 1323	

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Sakramentskåpet i kyrkorummet, de två undre horisontellt liggande brädorna analyserades. Den övre dateras så att avverkningen har skett under åren 1112-1126. Den undre har inte daterats. Provens kvalitet ger inte utrymme för varför proverna inte skulle samdateras om de var likåldriga. Det mesta tyder på att det odaterade provet har en annan ålder eller ha en annan proveniens.

I tornet är ett prov taget. I överliggaren i det sydliga fönstret. Yttersta årsring dateras till år 1100. Splinten är osäker i provet men min bedömning i fält var att möjligen kan splint finnas i nära anslutning till provtagningspunkten in under stenväggen där provborring inte var möjlig. Virket är således avverkat efter år 1110, möjligen 1110-1124. Lokal proveniens.

Koret, här ingår allt takstols virke samt murremmar, får två vitt skilda avverkningstider. Den äldre har en huvudgrupp där samtliga kan vara avverkade i **juni 1328 och juni 1329**. Prov 313 och 316 avviker från de övriga hanbanden genom andra tekniskspår och är mer snabbvuxna. Dendrokronologiskt passar de ihop men ligger något år före de övriga hanbanden båda kan vara **avverkade 1323/24**. Man kan naturligtvis bredda dateringsmarginalen för virket men endast med ett fåtal år. Prov 08300 har inte fått en säker datering, jag har i fält bedömt som nära splint, vilket skulle leda till en avverkning kring 1272-1292. Detta dateringsförslag ligger nära huvudgruppen så jag väljer att inramar denna grupp. Det som talar emot att göra det, är provet inte dateras mot den gruppen. Den yngre byggnadstiden representeras av två tassar (stickbjälkar) och kan vara avverkade "samtidigt" **juni 1585**. Båda är extremt tätvuxna de sista 50 åren särskilt prov 08306 som uppvisar ett trauma som inträffa 1576. Det skulle kunna vara orsakat av en kraftig grenbeskärning, barkning eller annan yttre påverkan. De otydliga årsringarna har lett till en ökad dateringsmässig felmarginal.

Tre prov i koret har inte fått säkra dateringar. Det är möjligt att prov 08308 med sina 199 årsringar (nära rekordet för odaterade prov under historisk tid i Sverige) dateras till 1453-1465. Årsringstäckningen ligger till stor del inom tiden när man inte byggde så mycket på grund av pesten 1350 därför är jämförelsematerialet svagare under denna tid.

Proveniensererna är lokala för samtliga daterade prov.

Virke som har särskilt hög geografisk närhet till varandra är:

Grupp A: (08)309, 310, 311, (312), 313, 314, 316

Grupp B: 300, 304, 305 & 312

Grupp C: 301 & 306

Tolka indelningen som indikationer på skilda växtområde.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av provena. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891